

Vejledning og retningslinjer for forebyggelse af seksuelle overgreb og krænkelse

- Det gode samvær i ELMs børne og ungdomsarbejde

1. Baggrund for vejledningen og retningslinjerne

I de seneste år har der i Danmark været et større antal sager vedrørende seksuelle overgreb og krænkelse mod børn og unge – desværre også i kirkelige miljøer. ELM har en lang tradition for arbejde med børn og unge, og vi ønsker at tage risici for overgreb og krænkelse meget alvorligt.

Vi ønsker at skabe og fastholde gode og trygge rammer for børnene og de unge og deres forældre - og for fællesskabet i vores klubber, foreninger og på vores lejre m.v. Vi ønsker, at vi alle gør så meget, som vi overhovedet kan, for at forebygge og forhindre seksuelle overgreb og krænkelse og for at skabe størst mulig tryghed og tillid i vores sammenhænge og fællesskaber; både for lederne og børnene/de unge. Det er også meget væsentligt for os, at lederne kan føle sig trygge i rammerne og i de samværsspilleregler og – former, som der er aftalt og enighed om.

Derfor har Landsstyrelsen sammen med ELMs ansatte valgt at udarbejde dette vejlednings- og retningslinjemateriale, som sætter fokus på forebyggelsesarbejdet¹ og på det at sikre de gode, trygge fællesskaber - i børne- og juniorklubber, på lejre, på bibelcampings, i teenklubber og i ELU-fællesskaberne m.v. (Der er udarbejdet et særskilt retningslinjepapir til ELU-arbejdet, som lægger sig indholdsmæssigt helt i forlængelse af dette nærværende dokument).

Basisdokument

FrikirkeNet har udgivet et virkelig godt materiale om ovenstående, som hedder *'Det gode samvær i kirkens børne- og ungdomsarbejde – sådan forebygger vi seksuelle overgreb og andre krænkelse'*. Vi har i ELM valgt at gøre dette materiale til et basis-materiale, som alle vores børne- og ungdomsledere (både lønnede og ulønnede) i de forskellige arbejdsgrupper skal kende og have reflekteret over sammen med sine medledere og den ansvarshavende klub-/foreningsleder.

Materialet kan downloades fra ELMs hjemmeside: <https://elm.dk/om-elm/dokumenter/forebyggelse-og-haandtering-af-overgreb/>

Husk desuden altid: Hvis man som leder/medarbejder i en konkret arbejdsgruppe har en bekymring om, at der foregår noget, som ikke bør finde sted, eller man er tvivl om, hvad man bør gøre: Tag fat i en ELM-ansat for sparring og rådgivning – og meget gerne ELMs Landsleder.

---

¹ Landsstyrelsen har også lavet et kriseberedskabsmateriale i tilfælde af (mistanke om) seksuelle overgreb og krænkelse i ELM's børne- og ungdomsarbejde. Dette papir hedder *'Vejledning og retningslinjer i tilfælde af seksuelle overgreb og krænkelse i ELM's børne- og ungdomsarbejde – Bilag 5A'*. Bilaget findes her: <https://elm.dk/om-elm/dokumenter/forebyggelse-og-haandtering-af-overgreb/>

2. Bestyrelses og lederes ansvar for at arbejde med konkrete tiltag og forebyggende handlinger ude i det lokale børne- og ungdomsarbejde

I ELM ønsker vi at forebygge ved at snakke om tingene og at hjælpe hinanden til at passe godt på både på dem, vi er ledere for og på hinanden som ledere. Vi ønsker derfor, at den ansvarlige lokale leder i fællesskab med de øvrige ledere i arbejdsgruppen taler om og arbejder med forebyggende tiltag og for de gode rammer for alle. Herunder følger en liste og de ting, der skal tages stilling til og handles på.

Det er den lokale ELM-bestyrelses ansvar at informere lederen/lederne i den enkelte arbejdsgruppe om denne opgave. Det er normalt lederen/ledernes i den konkrete arbejdsgruppes ansvar at udføre opgaven.

Vi vil bede jer om at tage godt hånd om følgende i jeres lokale arbejde – i jeres lederskab og beredskab:

1. **Det er lovpligtigt, at der skal indhentes børneattester** på alle ledere, der har med børn under 15 år at gøre i frivilligt arbejde (se side 7 i materialet fra Frikirkenet). Den ansvarlige leder har hovedansvaret for, at disse børneattester indhentes. Den konkrete indhentelse bør ske i samarbejde med ELM-sekretariatet, som ved hvad der konkret skal gøres.
2. **Den ansvarlige leder i klubben/arbejdsgruppen sætter sig godt ind i, hvad der skal ske, hvis der pludselig opstår en konkret sag, som skal håndteres.** Lederen erhverver denne viden ved at læse og sætte sig godt ind i papiret *'Vejledning og retningslinjer i tilfælde af seksuelle overgreb og krænkelser i ELMs børne- og ungdomsarbejde – Bilag 5A'* som findes her: <https://elm.dk/om-elm/dokumenter/forebyggelse-og-haandtering-af-overgreb/>. Hvis der er spørgsmål til vejledningspapiret, kontaktes én af ELMs ansatte, som står til rådighed med hjælp og sparring i det lokale forebyggelsesarbejde m.v.
3. **Alle ledere i børne- og ungdomsarbejdet i ELM (nuværende og kommende) præsenteres for materialet fra Frikirkenet**, som vi introducerede oven for, og alle ledere skal læse materialet godt igennem. Den ansvarlige leder i klubben/arbejdsgruppen har ansvaret for, at materialet udleveres til medlemmerne (både nuværende og kommende).
4. **Forebyggelsesarbejdet tages op årligt i ledergruppen i arbejdsgrupperne – på et ledermøde.** Der sættes et punkt på dagsordenen ved et ledermøde, som handler om 'forebyggelse og sikring af de gode rammer i fællesskabet'. Vi vægter det højt, at man i ledergruppen mindst én gang om året sætter til drøftelse, hvordan man forebygger, værner og sætter de bedste rammer for både børnene/de unge og lederne i arbejdet/klubben. Det er oplagt, at dette punkt f.eks. drøftes ved det årlige opstartsmøde efter sommerferien – eller ved det første ledermøde i forbindelse med en børne-, junior- eller teenlejr. Sæt god tid af til denne drøftelse. Den første gang emnet drøftes, bør der afsættes mindst en times tid, og når nye medarbejdere er kommet med i arbejdet, skal der også være god tid til at drøfte emnet og evt. justere praksis.

Det handler om, at I får arbejdet med forebyggelse, og at I også fremadrettet får skabt de bedste og trykkest rammer for alle i fællesskabet. I skal også lave nogle konkrete lokale retningslinjer og fællesskabsregler for den daglige praksis i jeres klub/forening (mere om dette nedenfor).

Inviter gerne en af ELMs ansatte med til det møde, hvor I første gang skal arbejde med forebyggelsesarbejde m.v. Den ansatte kan evt. lede denne del af ledermødet og hjælpe jer med at komme godt rundt om de vigtige ting.

a. **Nogle vigtige fokuspunkter – i disse drøftelser:**

- i. **Snak jer godt ind på, hvad der er vigtigt omkring forebyggelse** og det at sikre de gode rammer og samværsregler for både jer selv som ledere og for dem (børnene, de unge), I er sat til at være ledere for.
- ii. **Sæt specielt fokus på fænomenet grooming** (Se side 9-10 i materialet fra Frikirkenet). Snak i denne sammenhæng også om risikoen for 'online overgreb' via kontakt på sociale medier og jeres politik omkring brug af sociale medier i klubben/fællesskabet og lederens SOME-relationer til børnene/de unge.
- iii. **I vores kristne kontekst er det vigtigt at have gode samværsregler for sjælesørgerisk hjælp og sjælesørgeriske samtaler** i det fortrolige rum i mødet med børn og unge. Der er desværre en særlig risiko for overgreb og grooming netop i det sjælesørgeriske og fortrolige møde, hvor en overgriber og misbruger har 'gode muligheder' for at gennemføre grooming og overgreb, hvis det er det, han/hun vil.

Det er vigtigt, at vi sætter så gode værn som muligt op imod dette, samtidig med, at vi ikke må blive så forskrækkede og ængstelige, at vi svigter børnene og de unge i det sjælesørgeriske og i den personlige, fortrolige relation. I praksis betyder det, at vi skal være målrettede i at være helt til stede med fortrolighed, omsorg og sjælesorg – samtidig med, at vi sætter de gode og nødvendige rammer for det.

iv. **Fastlæggelse af konkrete lokale retningslinjer og fællesskabsregler for den daglige praksis i jeres klub/forening.**

Herunder finder I nogle vejledende samværsretningslinjer for ELMs børne- og ungdomsarbejde. Retningslinjerne er vejledende, hvilket vil sige, at de kan anvendes som de er, men ideelt set tilpasses samværsretningslinjerne de lokale behov.

Der er ret meget forskel på, om man er leder i en børneklub, juniorklub, en lejr eller i en teenklub/ELU. I Frikirkenets materiale findes der også forslag til retningslinjer, som man kan lade sig inspirere af. Det er vigtigt, at der blandt lederne er fælles opbakning til de besluttede retningslinjer, og at de er formuleret på skrift, og at alle ledere er informeret om dem og har været medunderskrivere.

I det tilfælde, at man ønsker væsentligt at ændre eller nedjustere retningslinjerne bør det ske i dialog med en ELM-ansat.

3. Retningslinjer for samvær mellem ledere og børn og unge i ELMs børne- og ungdomsarbejde

- (De udarbejdede fælles retningslinjer i forlængelse af dette punkt her på side 4-5 udleveres efterfølgende til alle medarbejderne i klubben, søndagsskolen, teenklubben, ELU-bestyrelsen etc. Se arbejdsgangen til jeres eget arbejde med dette på side 5)

I det følgende præsenteres I for en række retningslinjepunkter, som I enten kan kopiere direkte til jeres lokale retningslinjer eller omformulere og tilpasse ud fra jeres lokale forhold. Hovedsagen er, at I skal have dem med, og at I kan tilføje yderligere punkter til jeres lokale retningslinjer:

- **Hovedprincip: Aktiviteterne lægges til rette på en måde, så muligheden/risikoen for både overgreb eller uberettiget anklage om overgreb minimeres. Det vil i praksis sige, at den tid, hvor ledere er alene med børn eller unge under 18 år minimeres. Det er konkretiseret i følgende punkter:**
- Når man får betroet ansvar for børn og unge hele døgnet (lejre, kostskoler, og til dels udflugter, og lign.), **bør der så vidt muligt være to ledere til stede i situationer, hvor der kan opstå mere intim kontakt mellem børn og ledere, for eksempel i toilet- og puttesituationer.**
- Det er ikke altid muligt eller ønskeligt, at flere ledere sammen håndterer en intim kontakt, og i den situation **holdes døre til andre rum, hvor andre ledere er til stede, så vidt muligt åbne.** Som leder skal du dog være opmærksom på (fx ved større børn), at barnet ikke bliver unødigt udstillet over for andre børn.
- **Vær opmærksom på, at undgå alene-situationer mellem leder og børn, ikke kun under selve aktiviteten, men fx ved kørsel til og fra aktiviteten eller i barnets eget hjem.** Der vil naturligvis være eksempler, hvor kendskab og tillid mellem leder og barnets forældre, gør at man kan se bort fra dette.
- Vær ekstra opmærksom i sommersituationer, hvor mange er let påklædte. **Sæt inden lejren eller arrangementet ord på, hvilke krav, der er til børnenes påklædning; hvor og hvornår det er badetøj, og hvornår det er almindeligt sommertøj.** Hav gerne firkantede rammer, som der i relevante situationer kan afviges fra.
- **Sæt og fasthold en fælles grænse for knus-, kram- og sidde på skødet-situationer, og vær skærpet opmærksom på, at både barnets og lederens grænser ikke overskrides.** Børn kan naturligvis krammes og trøstes, når der er behov for det, men ikke over længere tid, og kys og kindkys skal undgås, og må aldrig være på lederens initiativ. Til fx en film- eller hygge-aften skal voksne ikke sidde i mørke under en dyne med et barn, men ved siden af, eller lejrtteamet kan overlade hyggen til børnene selv, mens de voksne faciliterer det. Ønsker et barn konstant at sidde på skødet eller være meget nær de voksne, og man som voksen eller ungleder mærker, at det bliver grænseoverskridende eller pirrende for en selv, kan man bede barnet sidde ved siden af eller bede om at blive afløst af en anden voksen, så barnet ikke afvises, men relationen og den voksne skærmes på en god måde.
- **Følelsesmæssigt forsømte børn er i særlig risiko for at blive udsat for overgreb og for selv at sætte sig i sårbare situationer, der kan foranledige overgreb.** Giv dem kærlighed og omsorg uden at blive intime, også selv om børnene selv søger meget tæt kontakt.

- **De ældre ledere må tage ansvar for at støtte yngre og mere uerfarne ledere i fastholde disse grænser.**
- *Tal løbende åbent med hinanden om, hvordan I har det, og hvad I laver hvornår og med hvem af børnene og de unge, og hvordan de har det med hinanden. Børn og unge kan også være grænseoverskridende og krænkende indbyrdes. – Sørg for gennemsigtighed i alle dele af arbejdet og samværet.*
- **HUSK: Er man som leder/medarbejder i tvivl om en situation er ok, eller om der er foregået noget, som ikke burde finde sted: så drøft det med din leder i gruppen eller tag kontakt til en af ELMs ansatte for sparring.**

Særligt vedrørende sjælesorg/fortrolig samtale.

- *Fortrolig samtale mellem en enkelt leder og børn under 18 år bør som hovedregel ikke foregå bag en lukket dør, men fx i et roligt hjørne eller bag en skærm, hvor en anden leder har mulighed for at fornemme, hvad der foregår, uden nødvendigvis at kunne eller skulle følge med i samtalen. De øvrige deltagere skal så guides i, hvordan de kan respektere barnet/den unges ret til fortrolighed. Det kan også løses ved, at man har mulighed for at se ind i et rum gennem et vindue. I forhold til de ældste unge kan det være en god mulighed, at den unge har en ven/veninde med til samtalen, som så kan ske bag en lukket dør. Vennen behøver ikke deltage i samtalen.*
- *Det er en god tommelfingerregel i forhold til unge, at en sjælesørger er af samme køn, specielt hvis der er tale om et længere forløb. Hvis der er tale om et længere forløb med en ung af samme køn, kan lederen, som er sjælesørger, overveje i samråd med sin klubleder, og hvis muligt meget gerne barnets forældre, om der kan slækkes på reglen om, at der ikke gives sjælesorg bag lukkede døre til unge under 18 år.*

Arbejdsgang:

- 1) Udarbejd nu jeres lokale retningslinjer – ud fra ovenstående punkter, som I enten bruger uændret eller omformulerer ud fra jeres lokale forhold**
- 2) Tilføj jeres yderligere punkter og beslutninger**

---

3) Underskrift:

Ovenstående har vi (klubbens/foreningens navn) drøftet og vedtaget som daglig praksis og som retningslinjer for vores aktiviteter/for vores lejr d. xx.xx.xxxx.

Underskrifter:

---

4. Øvrige forhold

1. Lønnede ansatte i ELMs arbejde skal læse og sætte sig grundigt ind i ELMs to papirer (nærværende papir og papiret 'Vejledning og retningslinjer i tilfælde af seksuelle overgreb og krænkelser i ELMs børne- og ungdomsarbejde – Bilag 5A') samt materialet fra Frikirkenet. En gang om året skal medarbejderstaben i ELM drøfte tematikkerne og samværsregler m.v. til et medarbejdermøde. Tematikkerne og samværsregler tages også op i MUS-samtaler, hvor det er aktuelt også at fokusere på det at passe på sig selv som medarbejder og på børnene/de unge og konfidenter; - f.eks. i det sjælesørgelige rum og i samværet med børn og unge. ELMs medarbejdere skal være klædt på til at kunne være konsulenter for ELM'erne ude i det lokale arbejde.
2. Hedemølle Efterskole har deres eget beredskab i forhold til at krisehåndtere og forebygge.

5. Yderligere litteratur/links:

1. Vigtig hjemmeside hos Agape med mange guides og artikler: [Viden Agape](#)
2. Luthersk Missions materiale - link: [2020 vejledning seksuelle krænkelser.pdf \(dlm.dk\)](#)
3. Artikel - link: ['Seksuelle overgreb i kirkelige miljøer' af Annette Bech Vad](#)
4. Artikel: 'Grooming - Seksuelle krænkeres strategier' af Kuno Sørensen. Artiklen findes her – via link: <https://elm.dk/om-elm/dokumenter/forebyggelse-og-haandtering-af-overgreb/>

Vedtaget af ELMs ansatte og landsstyrelse – juni 2023